

Максимович Іоан. Феатрон, или Позор нравоучительный царем, князем, владыкам и всім спасительный... Чернігів, 1708. – 4° 4, 424 арк.

Є погрішності у фоліації.

Автор – Іоан Максимович (1651–1715), церковний та освітній діяч, архієпископ Чернігівський і Новгород-Сіверський з 1697 р., митрополит Тобольський і всього Сибіру з 1712 р., видатний український письменник, перекладач. Поетичні та прозові твори написані церковнослов'янською мовою з українізмами.

Склад видання: великий прозовий твір, основним змістом якого є перекази повчального характеру зі Священного Писання і давньої історії, зокрема з Плутарха, – вільний переклад творів Амбросія Мерліака; епіграматичні силабічні поезії Іоана Максимовича (2-4 або більше рядків – вставки до прозового тексту, де висвітлюються людські вади, осуджуються правителі-тирани і схарактеризовано справедливого, чесного і милосердного керманача тощо); алфавітний покажчик імен і предметів («Собраніє вещей изящнійших, обретающихся в книжици сей») та покажчик друкарських погрішностей.

Зображувальні матеріали: гравюри: форта з датою виготовлення та ініціалами гравера («1708. И. П.»), образ Іллінської Богоматері у фігурно-орнаментальній композиції. Гравер Інокентій Піддубний. Заставки, кінцівки, інші орнаментальні прикраси, ініціали. Сторінки в рамках з однієї та двох лінійок.

Особливості примірника.

Лінійні розміри блока: 197 x 157 x 36 мм.

Матеріали блока: папір початку XVIII ст. з фрагментами геральдичних філіграней (двоголовий орел чітко на арк. 35, 70, 150 та ін.).

Блок некомплектний: немає арк. 413–424 («Собраніє вещей изящнійших, обретающихся в книжици сей»); в електронній копії стародруку ці аркуші – з іншого примірника ХДНБ (№ 816607, інв. № а 666370).

Обріз тонований крапельно, чорною фарбою.

Оправа XVIII ст.: 213 x 170 мм, дошки у шкірі, на кришках тиснення – Страсті Господні, орнаменти; на корінці рослинне орнаментальне тиснення; застібки не збереглися.

Стан збереження блока та оправи задовільний.

Форзац: цупкий жовтуватий папір.

Запис XX ст. на верхньому форзацному аркуші синім олівцем: «М.<атеріальна> к.<нига> № 1071» – інвентарний номер книжкового фонду Музею українського мистецтва у Харкові).

Додаткова інформація. За оцінкою сучасного дослідника, «...у ліпших своїх зразках І. Максимович піднявся до рівня найвидатніших українських поетів свого часу. Його бароко при цьому своєрідне: поет зчаста не виходить поза межі церковної літератури, хоча і по-своєму її модифікує, відтак його виходи в сучасність обережні й абстраговані, але мудрість його й талант безсумнівні» (джерело 7, с. 305).

Місцезнаходження: ХДНБ ім. В. Г. Короленка, фонд документних пам'яток, колекція українських стародруків. Шифр 527178, інвентарний № 36583. Примірник інвентаризовано у ХДНБ 19.12.1936 р. Попереднє місце зберігання – книжковий фонд Музею українського мистецтва у Харкові (1920 – початок 1930-х рр.).

Пам'ятка української літератури, вітчизняного друку початку XVIII ст., книжкової графіки доби бароко.

Джерела

1. Енциклопедія історії України. – Т. 6. Ла–Мі. – Київ : Наукова думка, 2009. – С. 459–460.
2. Українські письменники : біо-бібліогр. слов. –Т. 1: Давня українська література (XI–XVIII ст.) . – [2-е] вид., перероб. – Харків : Прапор, 2005. – С. 410–413.
3. Борисенко К. Явище синкретизму поезії та прози в українській літературі барокової доби : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». – Харків, 2003. – 18 с.
4. Борисенко К. Prosimetrum в українській літературі барокової доби : моногр. – Донецьк : Норд-Прес, 2008. – 122 с.
5. Журавльова С. «Алфавіт собраний, рифмами сложенный...» свт. Іоана Максимовича як явище агіографічної культури українського бароко : моногр. – Бердянськ : БДПУ, 2012. – 238 с.
6. Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва : каталог стародруків, виданих на Україні. – Кн. 2. Ч. 1 (1701–1764). № 838.– Львів : Вища школа. Вид-во при Львів. ун-ті, 1984. – С. 23, 36.
7. Шевчук В. Муза Роксоланська : українська література XVI–XVIII ст. Київ : Либідь, 2005. – Кн. 2. – С. 295–305.

Опис І. Я. Лосієвського.

Анотація.

Максимович Іоан. Феатрон, или Позор нравоучителный царем, князем, владыкам и всім спасительный... Чернігів, 1708.

Пам'ятка української літератури, вітчизняного друку початку XVIII ст., книжкової графіки доби бароко.